

26 Οκτωβρίου, Χρόνια πολλά στη Θεσσαλονίκη.

Στυλιανός Καβάζης Greek Military History (Ελληνική Στρατιωτική Ιστορία)



Για να τελειώνουμε με το θέμα των πλαστών τηλεγραφημάτων και της δήθεν διαμάχης Βενιζέλου-Κωνσταντίνου για Μοναστήρι:

Η εθνική ενότητα που υπήρχε το 1912-13 πρέπει να ενοχλεί πολλούς, αφού κάθε φορά που γίνεται λόγος για τους Βαλκανικούς Πολέμους και την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης, έρχονται στην επιφάνεια και τα δήθεν “τηλεγραφήματα” που αντάλλαξε ο Ελ. Βενιζέλος με τον τότε Αρχιστράτηγο Διάδοχο Κωνσταντίνο.

Ο μύθος λέει ότι ο Κωνσταντίνος ήθελε να βαδίζει κατά του Μοναστηρίου και ότι ο Βενιζέλος τον διέταξε να κινηθεί προς τη Θεσσαλονίκη.

Υποτίθεται ότι το απόγευμα της 12ης Οκτωβρίου 1912 (τονίζω την ημερομηνία επειδή πολλοί αφήνουν να εννοηθεί ότι τα τηλεγραφήματα αυτά αντηλλάγησαν στις 24 ή 25 ή 26 Οκτωβρίου), ο Βενιζέλος, ως Πρωθυπουργός αλλά και Υπουργός Στρατιωτικών, έστειλε στον Κωνσταντίνο επείγον τηλεγράφημα, ζητώντας του να διευκρινίσει τις προθέσεις του:

BENIZELOS

«Αναμένω να μοι γνωρίσετε την περαιτέρω διεύθυνσιν ην θα ακολουθήση η προέλασις του Στρατού Θεσσαλίας.

Παρακαλώ μόνον να έχητε υπ’ όψιν ότι σπουδαίοι πολιτικοί λόγοι επιβάλλουσι να ευρεθώμεν μίαν ώραν ταχύτερον εις την Θεσσαλονίκην.»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

«Ο Στρατός δεν θα οδεύση κατά της Θεσσαλονίκης.

Εγώ έχω καθήκον να στραφώ κατά του Μοναστηρίου, εκτός αν μου το απαγορεύετε.»

BENIZELOS

«Σας το απαγορεύω»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

«Η κατεύθυνσις της υποχωρήσεως και αι προθέσεις του πολεμίου θα κανονίσωσι την προέλασιν και την κατεύθυνσιν της υπ’ εμέ Στρατιάς.

Να παύση του λοιπού η Κυβέρνησις, αναρμοδίως γνωματεύουσα και εκ του μακρόθεν αναμιγνυομένη εις τας πολεμικάς επιχειρήσεις.»

Η ύπαρξη του δευτέρου και τρίτου τηλεγραφήματος αμφισβητείται πλήρως. Σε απλά ελληνικά, το 2ο και 3ο τηλεγράφημα είναι ΜΑΪΜΟΥΔΕΣ. Αναφέρονται σε αρχεία του Βενιζέλου, αλλά λείπουν από τα αρχεία του Στρατού ή του Υπουργείου Στρατιωτικών. Που σημαίνει ότι είναι εφεύρημα της εποχής του Διχασμού.

Το 4ο τηλεγράφημα, που δεν αμφισβητείται, εξηγείται απολύτως από το γεγονός ότι στις 12 Οκτωβρίου ήταν ακόμη άγνωστη η κατεύθυνση της Τουρκικής υποχώρησης (αν δηλαδή οι Τούρκοι υποχώρησαν προς Βέροια - Γιαννιτσά ή προς Αμύνταιο - Μοναστήρι) επειδή είχε καθυστερήσει η ανίχνευση των κινήσεών τους, με ευθύνη της Ταξιαρχίας Ιππικού (γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να “ξηλωθεί” ο Διοικητής της, καίτοι ήταν από τους αρχαιότερους Στρατηγούς). Γνωρίζουμε μάλιστα ότι είχε δημιουργηθεί (λόγω της άγνοιας) μεγάλος εκνευρισμός στο Επιτελείο του Αρχιστρατήγου, εκνευρισμός που εξηγεί το ύφος του τηλεγραφήματος αυτού. Επειδή, αν οι Τούρκοι είχαν υποχωρήσει προς το Αμύνταιο και εμείς πηγαίναμε προς Θεσσαλονίκη, θα χτυπούσαν την Στρατιά μας από πίσω, με ολέθρια αποτελέσματα.

Την επομένη (13 Οκτωβρίου) οι αναφορές της Ταξιαρχίας Ιππικού αποκάλυψαν τελικά ότι οι Τούρκοι πέρασαν από την Βέροια, με κατεύθυνση προς Γιαννιτσά. Και την ίδια ημέρα, το Επιτελείο μεταφέρθηκε στην Κοζάνη, και από εκεί εκδόθηκαν το βράδυ οι διαταγές προέλασης προς την Θεσσαλονίκη.

Με αυτές, η 2η Μεραρχία διατάχθηκε να καταλάβει την στενωπό του Τριποτάμου, ακολουθούμενη από την 3η Μεραρχία, ενώ η 1η, 4η και 6η Μεραρχία διατάχθηκαν να κινηθούν εκατέρωθεν του στενού, ώστε να βρεθούν στην Βέροια και στα νώτα των Τούρκων που ενδεχομένως θα φυλούσαν την στενωπό.

Η 7η συνέχιζε την κίνησή της προς την Κατερίνη, μέσα από τα στενά της Πέτρας, ενισχυμένη με το 8ο Τάγμα Ευζώνων και ένα Τάγμα Κρητών.

Η 5η Μεραρχία διατάχθηκε να κινηθεί προς Κοζάνη - Καϊλάρ, στον δρόμο για Μοναστήρι, και στα αριστερά της, το Απόσπασμα Γεννάδη διατάχθηκε να κινηθεί προς τα Γρεβενά.

Επειδή ο μύθος αυτός είναι ιδιαίτερα αγαπητός από πολλούς, το έψαξα για περισσότερα από 3 έτη. Σε κανένα βιβλίο της εποχής δεν αναφέρονται τα “μυθικά” αυτά τηλεγραφήματα.

Ενδεικτικά, αναφέρω τα βιβλία:

- Τσοκόπουλος Γεώργιος, «Από τα πεδία των μαχών», Εκδόσεις «ΕΣΤΙΑ», Αθήνα 1913
- Τσοκόπουλος Γεώργιος, «Ιστορία του Ελληνοτουρκικού Πολέμου 1912-1913», Εκδόσεις «Ατλαντίς», Νέα Υόρκη 1913
- Σκληρός Σωτήριος, «Ιστορία του Ελληνο-βουλγαρικού πολέμου: επί τη βάσει των επισήμων εγγράφων του Γενικού Επιτελείου του Ελληνικού Στρατού μετ' εικόνων», Εκδόσεις «Ελληνική Εκδοτική Εταιρία», Αλεξάνδρεια 1913
- Ραφτάνης Α., «Ημερολόγιον Ελληνοβουλγαρικού πολέμου: Από της 16ης Ιουνίου - 17ης Ιουλίου 1913», Τυπογραφείον της Β. Αυλής, 1913
«Τετάρτη Σειρά Ανεκδότων του Ελληνοβουλγαρικού Πολέμου», Πολεμική Βιβλιοθήκη Ακροπόλεως («Εθνικόν Περιοδικόν εκδιδόμενον τετράκις του μηνός»), Εκδόσεις «Καταστήματα Ακροπόλεως – Βλ. Γαβριηλίδου», Αθήνα 1913
- Κελεπούρης Γεώργιος, «Δόξα Ματωμένη – Λεύκωμα και Ημερολόγιον των Πολέμων 1912-1913», Εκδόσεις «Πατριαρχικού Τυπογραφείου», Αλεξάνδρεια 1913
- Μπούκουρας Κωνσταντίνος, «Ανέκδοτο Πολεμικό Ημερολόγιο», 1913
- Κτεναβέας Στράτος, «Ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος. Μακεδονική εκστρατεία», Αθήνα 1914
- Ζαδέ Λουκία, «Όταν ήμουν στον πόλεμο», Εκδόσεις «Γ. Φέξη», Αθήνα 1914
- Περίδης Αρίστος, «Στα κανόνια μας», Εκδόσεις «Α. Δαμιανού», Κάιρον 1914
- Βρυζάκης Πέτρος Ε., «ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ 1912-1913», Εκδόσεις «ΗΛΙΟΦΟΡΟΣ», 1914
- Gould Schurman Jacob, «The Balkan Wars, 1912-13», Εκδόσεις «Oxford University Press», Λονδίνο 1914
- Κτεναβέας Στράτος, «Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος - Ηπειρωτική Εκστρατεία», Εκδόσεις «Γ.Δ. Φέξη», Αθήνα 1914
- Λιδωρίκης Μιχαήλ, «Πολεμικά εντυπώσεις Ευζώνου», Εκδόσεις «Γ.Δ. Φέξη», Αθήνα 1914
- Οικονόμου Κωστής, «Ιστορία του Ελληνο-Σερβο-Βουλγαρικού Πολέμου», Εκδότης «Βιβλιοπωλείον ΑΤΛΑΣ», Νέα Υόρκη 1914
- Χριστόπουλος Κωνσταντίνος, «Πολεμικόν Ημερολόγιον εκ του Ελληνοβουλγαρικού Πολέμου», Εκδόσεις «Κ. Δ. Βαρουξή», Πύργος 1914
- Τανάγρας Άγγελος, «Η ανατίναξις του Φετχί Μπουλέντ και της κανονιοφόρου», Εκδόσεις «Γ. Φέξη», Αθήνα 1914
- Γιαννόπουλος Παναγιώτης, «Οι Βούλγαροι εις την Θεσσαλονίκην», Εκδόσεις «Γ. Φέξη», Αθήνα 1914
- Τσοκόπουλος Γεώργιος, «Ελληνο-Βουλγαρικός Πόλεμος», Εκδόσεις «Γ. Φέξη», Αθήνα 1914
- Αμπελάς Τιμολέων, «Ιστορία Ελληνοβουλγαρικού Πολέμου 1913», Εκδόσεις «Ατλαντίδος», Νέα Υόρκη 1914
- Leune Jean, «Une revanche, une étape. Avec les Grecs, de Paris à Salonique par Athènes et la Macédoine. Campagne de 1912», Εκδόσεις «Chapelot», Παρίσι 1914
- Δραγούμης Ίων, «Μαρτύρων και ηρώων αίμα», Αθήνα 1914
- Καλλίμαχος Δημήτριος, «Από το στρατόπεδον - Η εποποιία του Ελληνοβουλγαρικού πολέμου εκ του ημερολογίου του πρεσβ. Δ. Καλλιμάχου», Εκδόσεις «Ι. Πολίτου», Κάιρον 1914
- Πράις Κρώφορντ, «Βαλκανικοί αγώνες – Απομνημονεύματα – Αναποκρίσεις - Ρεπορτάζ», εκδόσεις «Εκάτη» (Α' έκδοση 1915)
- Οικονομόπουλος Ηλίας, «Ιστορία του Βαλκανοτουρκικού Πολέμου» (σε δύο τόμους), Εκδόσεις Αναγνωστοπούλου & Πετράκου, Αθήνα 1929
- Οικονομόπουλος Ηλίας, «Ανέκδοτα των δύο μας πολέμων: Κατά Τούρκων - Κατά Βουλγάρων», Εκδόσεις «Αναγνωστοπούλου & Πετράκου», Αθήνα 1929



ΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ

L'état major.

Στις 24-25 Οκτωβρίου 1912 .

Το Επιτελείο του Αρχηστρατήγου Διαδόχου Κωνσταντίνου βρίσκεται στο Τοψιν λίγα χιλιόμετρα από την Θεσσαλονίκη. Στην φωτογραφία δεξιά ο Λοχαγός τότε Ιωάννης Μεταξάς.



Πολύ συζήτηση έχει κακώς δημιουργηθεί από Βενιζελικούς κύκλους για την νικηφόρα πορεία του ηρωικού Ελληνικού Στρατού Υπό την αρχηγία του Κωνσταντίνου. Αν η διαδρομή ήταν προς Μοναστήριον ή Θεσσαλονίκη. Τα τηλεγραφήματα φανερώνουν την αλήθεια καθότι και η μέρα και η ώρα που εστάλησαν είναι καταγεγραμμένες.

Όπως και όλες οι διαταγές των επιχειρήσεων προς πάντες. Στην 732 ο Κωνσταντίνος βρίσκεται στο Κιρτζαλάρ και απευθύνει ερώτημα στον Βενιζέλο για να πληροφορηθεί που βρίσκονται οι Βουλγαρικές δυνάμεις που βαδίζουν προς Σέρρας και που αυτές που οι Σερβικές βαδίζουν προς Μοναστήριον (24-X-1912. Ωρα 1.20' μ.μ. Ακολουθεί η απάντηση στις 3.μμ. Ακολουθούν άλλα από Κορομηλά, ενώ η διαδικασία προόδου των στρατευμάτων προς το Αξίο συνεχίζεται με διάφορες διαταγές. Σχετικές με τις κινήσεις. Η υπ αριθ. 773. Είναι αυτή του τελικού κειμένου παράδοσης της Θεσσαλονίκης από τον Χασάν Ταξιν Πασσά προς τον Διάδοχο Κωνσταντίνο. Υπογεγραμμένη από τον Δούσμανη και Μεταξά. Ακολουθεί η 775.

Στο οποίο ο Βενιζέλος στις 27.X.1912 ενώ ήδη έχει γίνει η παράδοση της πόλης ζητά να αποδεχθεί ο Κωνσταντίνος την παράδοση. Τέλος η 777, στην οποία. Ενοχλημένος ο Κωνσταντίνος απαντά ότι δεν επιθυμεί να του υποδεικνύουν αυτό στο οποίο αυτός έχει την απόλυτη ευθύνη.! (<https://www.ioannismetaxas.gr/2020%2025%20OKT%202020%20Στις%2024-25%20Οκτωβρίου%201912.pdf>)

ἀρχιπαύδων ζεύξεως ποταμού ἐγκατελείφθη καὶ ἀπὸ πρῶτας σήμερον ἐπεζητήθη ἡ κατασκευή
μεγάλης σχεδίας, ἣτις ἀδηλον πότε θὰ ἀποπερατωθῇ, δι' οὗς προκίερον λόγους ἡ διαπεραίωσις
ἐν τούτοις ἐξακολουθήσῃ διὰ τῆς ὑπαρχούσης μικρᾶς σχεδίας. Διὰ μόνης δὲ ταύτης ἐν μέτρῃ
μεσημβρίας δὲν περατωθῇ καὶ ἡ διὰ βαρελίων παρασκευαζομένη μέχρι τῆς ἐσπέρας αὐρίου θὰ
ἔχουν διαπεραιωθῇ τὸ πολὺ μίαν πυροβολαρχίαν καὶ ἐν ἐπὶ πλέον σὺν ἡμῶν περικοῦ ἂν μὴ ὁ καιρὸς
τραπῆ ἐπὶ τὰ χεῖρα. Περαιτωμένης τῆς μεγάλης σχεδίας καὶ ὑπὸ καιρὸν εἰσέλθῃ πιθκὸν νὰ
κατωρθώτο κύριον καὶ ἡ τοῦ ἐτέρου Συνατάγματος διάβασις ὁπότε μόνον ἀπὸ τῆς μεθαιρίου
δύναται τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον νὰ ὑπολογίσῃ εἰς προχωρητικὴν πορείαν τῆς Μεραρχίας.
VI Μεραρχία, κ.δ. Χ α τ ζ η α ν ἑ σ τ η ς.

Ἄριθ. 771.

VI Μεραρχία ν. Ἐὰν ἡ διάβασις τῆς Μεραρχίας εἶνε δυνατόν νὰ συντελεσθῇ σήμερον
ἐσπέρας, βαδίσαιτε αὐρίον πρὸς Πουρνάρι (βορείως τοῦ στενοῦ τοῦ Γαλλικοῦ), ἄλλως διευθνήθητε
δι' ἀμφοτέρων ἐν ἀνάγκη τῶν ὄχθων τοῦ Ἄξιου πρὸς Νότον εἰς Σαρίτσαν (Βαλτοχώρι) καὶ
Τοφίν (Γέφυρα) ὅπου θὰ ἐπισταθμεύσῃτε δυτικῶς Σαριομέρι (Ὀμέρ) 26-X-1912. Ὦρα 2.50'
ἐσπέρας. Κ ω ν σ τ α ν τ ῖ ν ο ς.

Ἄριθ. 772.

Ἀιβάτι (Λητή) 26-X-12. Ὦρα 2. μ.μ. Ταξίαρχον.
Φύλαξις συγκειμένη ἐκ Ταξιαρχίας Περικοῦ καὶ ἀναλόγου Ἱππικοῦ σερβοβοσνιακικοῦ
βρίναι ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ Γιουβέσνα—Σερρών πρὸς Ἀιβάτι (Λητή) πυροβολήσασα κατὰ
ἐχθρικών τμημάτων ἐπὶ ὑπερκειμένων ὑψομάτων. Ἀξιωματικὸς Ἀναγνωρίσεως Γίαν-
νακόπουλος.

Ἄριθ. 773.

Πρωτόκολλον. Μεταξὺ τῆς Α.Β.Γ. τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ
καὶ τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Τουρκοῦ στρατοῦ συμφωνήθησαν τὰ κάτωθι:

Ἄρθρον 1ον. Τὰ ὄπλα τῶν ὀθωμανῶν στρατιωτῶν θὰ παραληφθῶσι καὶ θὰ τεθῶσιν ἐν
ἀποθήκῃ θὰ φρουρηθῶσιν δὲ ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου
αὐτοῦ θὰ συνταχθῇ ἰδιαίτερον πρωτόκολλον.

Ἄρθρον 2ον. Οἱ ὀθωμανοὶ στρατιῶται θὰ στρατωνισθῶσι μέρος μὲν εἰς Καραμπουρνό,
μέρος δὲ εἰς τοὺς στρατοῦνας πυροβολικοῦ, τοὺς καλουμένους Τοφίν. Θὰ τρέφονται ὑπὸ τῶν
Ἀρχῶν Θεσσαλονίκης.

Ἄρθρον 3ον. Ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης παραδίδεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν
μέχρι τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης.

Ἄρθρον 4ον. Πάντες οἱ ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἔχουσι τὸν
δικαίωμα νὰ διατηρήσωσι τὰ ξίφη των καὶ νὰ ὦσιν ἐλεύθεροι ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ὅσοι θὰ δώσωσι
λόγον τιμῆς ὅτι δὲν θὰ λάβωσι πλέον τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν συμμάχων
αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρόντος πολέμου.

Ἄρθρον 5ον. Ἀπαντες οἱ ἀνώτεροι πολιτικοὶ βουλευταὶ καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Βλαστίου
θὰ ὦσιν ἐλεύθεροι.

Ἄρθρον 6ον. Οἱ χωροφύλακες καὶ ἀστυνομικοὶ θὰ φέρωσι τὰ ὄπλα αὐτῶν.

Ἄρθρον 7ον. Τὸ Καραμπουρνό θὰ χρησιμεύσῃ ὡς κατάλυμα τῶν ἀφωπλισμένων
ὀθωμανῶν στρατιωτῶν. Τὰ πυροβόλα καὶ τὰ πολεμικὰ μηχανήματα τοῦ Καραμπουρνό θὰ
τεθῶσιν ἐκτὸς χρήσεως ὑπὸ τοῦ Τουρκοῦ στρατοῦ καὶ θὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν
δύναμιν.

Ἄρθρον 8ον. Τὰ ἐν ἄρθρῳ 1ῳ διαλαμβανόμενα θὰ ἐκτελεσθῶσι ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ
διαστήματος τῶν δύο ἡμερῶν, ἀρχομένου ἀπὸ αὐρίου Σαββάτου 27 Ὀκτωβρίου 1912. Ἡ προ-
θεσμία αὕτη δύναται ἀκόμη νὰ παραταθῇ τῇ συγκαταθέσει τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἑλληνικοῦ
Στρατοῦ.

Ἄρθρον 9ον. Ἡ κατάστασις αὕτη θὰ διατηρηθῇ μέχρι τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης.

Ἄρθρον 10ον. Οἱ χωροφύλακες καὶ ἡ ὀθωμανικὴ Ἀστυνομία θὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν
ὕπηρεσίν αὐτῶν μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1912.

Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Α.Β.Γ. τοῦ Διαδόχου τῆς Ἑλλάδος Β. Δ ο ύ σ μ α ν η ς, Ι. Π.

Μεταξὺ ἑ.

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Τουρκοῦ Στρατοῦ Χ α σ ἂ ν Τ α ξ ῖ ν



Ο πίνακας δείχνει τον Χασαν Ταχσιν Πασά να υπογράφει την παράδοση της Θεσσαλονίκης, υπό το βλέμμα των Ιωάννη Μεταξά και Βίκτωρα Δουσμάνη, πληρεξουσίων του Διάδοχου και Αρχιστρατήγου Κωνσταντίνου. Η στιγμή που απεικονίζει ο πίνακας, έλαβε χώρα το βράδυ της 26ης Οκτωβρίου 1912.

Ο Αντιστράτηγος και διοικητής της 8ης Οθωμανικής Στρατιάς Χασαν Ταχσιν Πασάς ήταν αλβανικής καταγωγής με ελληνική παιδεία στη Ζωσιμαία Σχολή των Ιωαννίνων. Στη «πολιτική» διένεξη για το ποιος δικαιούται τα περισσότερα εύσημα για την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης ανάμεσα στο Διάδοχο Κωνσταντίνο και τον Πρωθυπουργό Ελ. Βενιζέλο, έχει «χαθεί» η καθοριστική συμβολή του Τασχιν Πασά στο να αποδοθεί η Θεσσαλονίκη στην Ελλάδα και όχι στη Βουλγαρία.

Αν και συνεπής και αφοσιωμένος στην πατρίδα του αξιωματικός, αντελήφθη τις εγγενείς αδυναμίες της στρατιάς του μετά τις αλλεπάλληλες ήττες από τον ελληνικό στρατό και επέλεξε την «αιμωτική» λύση της παράδοσης από μια μάχη μέχρις εσχάτων που θα οδηγούσε σε μια άσκοπη αιματοχυσία κι έσωσε τη ζωή των 30,000 περίπου στρατιωτών του. Έχοντας όμως ο ίδιος έντονη ελληνική παιδεία και γνωρίζοντας τους Έλληνες, προτίμησε να παραδοθεί στην Ελλάδα κι όχι στους Βούλγαρους, προστατεύοντας έτσι και τους Τούρκους κατοίκους της Θεσσαλονίκης, που διαφορετικά θα βίωναν τις ακρότητες που βίωσε ο τουρκικός πληθυσμός περιοχών που «απελευθερώθηκαν» από τους Βούλγαρους.

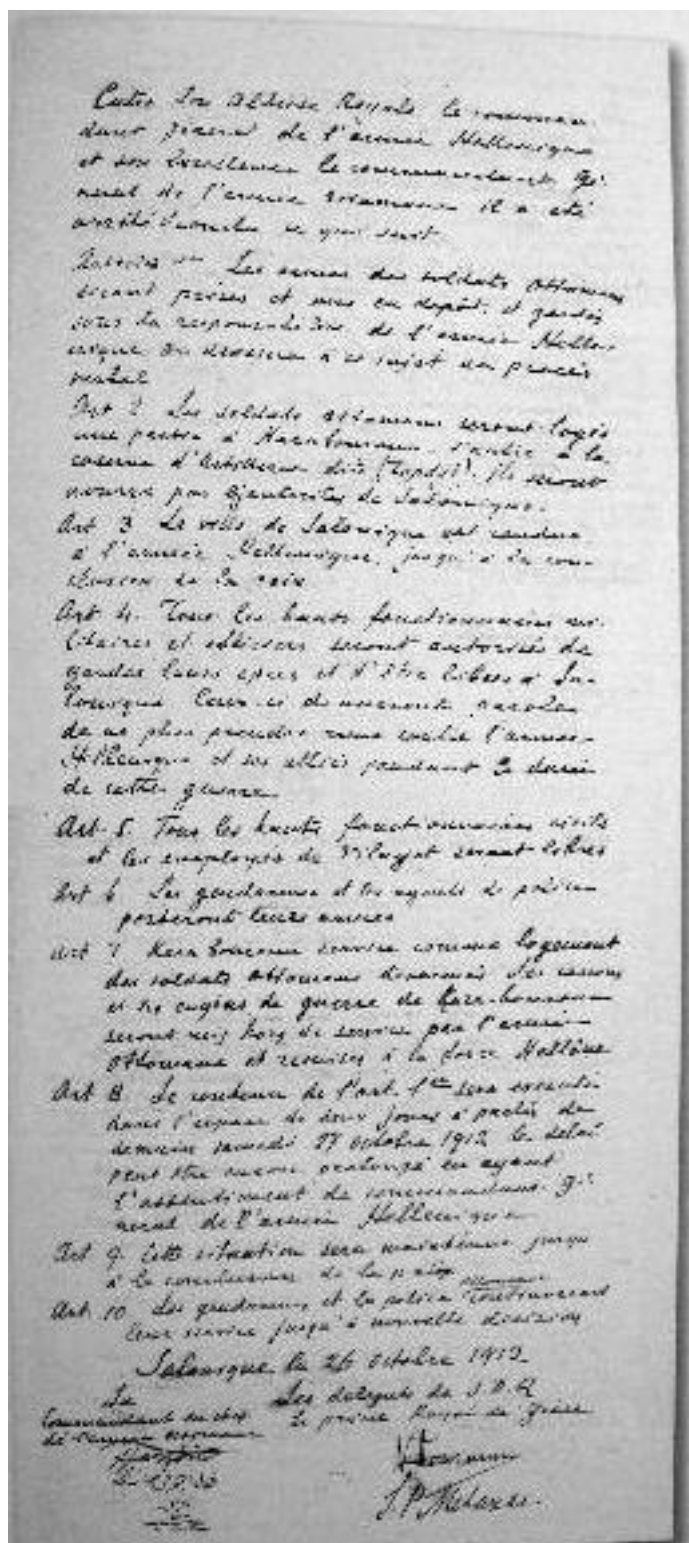
Το οθωμανικό κράτος καταδίκασε ερήμην τον Ταχσιν Πασά σε θάνατο, όποτε η επιστροφή του στην Τουρκία ήταν αδύνατη. Αυτοεξορίστηκε στην Ελβετία με προστασία του ελληνικού κράτους όπου και πέθανε.

Οι περιπέτειες του δεν τελείωσαν όμως με το θάνατο του. Αφού θάφτηκε στη Λωζάνη αρχικά, το 1937 τα οστά του μεταφέρθηκαν και θάφτηκαν στο οικογενειακό τους τάφο στην Τριανδρία Θεσσαλονίκης.

Το 1983, η επέκταση της πόλης «έφαγε» το νεκροταφείο και τα οστά του Ταχσιν Πασά φυλαχτήκαν για 20 χρόνια στο νεκροταφείο της Μαλακωπης, για να καταλήξουν τελικά το 1983 σε τάφο στο αγρόκτημα Τοφιν, δίπλα στο κτίριο όπου υπεγράφη η παράδοση της Θεσσαλονίκης. Στον πίνακα, με πολιτικά, απεικονίζεται ο ίδιος ο ζωγράφος του πίνακα, γιος του Ταχσιν Πασά, Κενάν Μεσαρέ. Ο Κενάν Μεσαρέ, απόφοιτος κι αυτός της Ζωσιμαίας σχολής, υπήρξε υπασπιστής του πατέρα του. Γλωσσομαθής ο ίδιος, φέρεται ως ο συντάκτης της γαλλικής (επίσημης) έκδοσης της συμφωνίας παράδοσης.

Μετά την απελευθέρωση, ο Κεναν παρέμεινε στη Θεσσαλονίκη, απέκτησε ελληνική υπηκοότητα και ασχολήθηκε με τη ζωγραφική. Τάφηκε δίπλα στον πατέρα του το 1965 στην Τριανδρία και τον «ακολούθησε» και στις μετά θάνατον περιπλανήσεις, μέχρι το σημερινό τάφο στη βίλα Μοδιανο. Η στιγμή που απεικονίζει ο πίνακας, έλαβε χώρα το βράδυ της 26ης Οκτωβρίου 1912.

Πρωτόκολλο Παραδόσεως της Θεσσαλονίκης



Σε επιστολή του ο Ιωάννης Μεταξάς γράφει προς την σύζυγό του και αναφέρει την είσοδον στην Θεσσαλονίκη και την υπογραφή του Πρωτοκόλλου Παράδοσεως.

Θεσσαλονίκη 29 Οκτωβρίου 1912.

Πόσο θα σου φαίνεται παράξενο να λαμβάνης γράμμα μου από την Θεσσαλονίκην.

... Το βράδυ ήλθον εις το στρατηγείον Τούρκοι απεσταλμένοι προτείνοντες την παράδοσιν του στρατού και της πόλεως. Ο Διάδοχος ανέθεσεν εις τον Δούσμανην και εις εμέ να διαπραγματευθώμεν. Τους εξητήσαμεν και το Καραμπουρνού. Δεν εδέχθησαν, και την άλλην ημέραν εκινήσαμεν προς μάχην. Είχα κάμει την διαταγήν της μάχης, και το απόγευμα της 26ης ήσαν κυκλωμένοι. Προτού όμως αρχίσει το πυρ, έστειλαν πάλιν απεσταλμένους και εδέχθησαν όλους τους όρους μας.

Μετέβημεν νύκτα ο Δούσμανης και εγώ εις Θεσσαλονίκην και διεπραγματεύθημεν με τον Τούρκο αρχιστράτηγον την παράδοσιν του στρατού του, της πόλεως και του Καραμπουρνού, υπεγράψαμεν το πρωτόκολλον. Συγκινητική στιγμή! Εγυρίσαμεν αμέσως νύκτα την άλλην ημέραν εισήλθαμεν πάλιν εις την Θεσσαλονίκην οι δυό μας και απετελειώσαμεν την παράδοσιν.

Το απόγευμα της 27ης εισηγάγαμεν τον στρατόν. Το δε πρωί της 28ης εισήλθεν ο Διάδοχος, ημείς μαζί του, και από οπίσω του η 1η Μερραρχία.

Εχάλασεν ο κόσμος!

Ήμουν άυπνος και σχεδόν νήσις επί τρείς ημέρας, με τρομεράν βροχήν, σχεδόν διαρκώς καβάλλα. Αλλά επήραμεν την Θεσσαλονίκην, το Καραμπουρνού, και 30.000 χιλιάδες στρατού αιχμαλώτους...

Πρωτόκολλο Παραδόσεως της Θεσσαλονίκης υπογεγραμμένο από τον Βίκτωρα Δούσμανη και τον Ιωάννη Μεταξά.

(V. Dousmanis - J.P. Metaxas)



ΕΛΛΑΣΤΗΣ ΣΥΓ. ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ
ΕΙΣΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΙΚΗΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΕΝ ΤΟΥΪΝ - 26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1912

1) Ο Δαφνοστεφής Κωνσταντίνος, 2) Ο στρατάρχης Χακάν Ταχσίν Πασσάς, 3) Ο υποφρούραρχος Θεσσαλονίκης, 4) Ο επίδοξος Διάδοχος Γεώργιος, 5) Ο Πρέγκιπ Νικόλαος, 6) Ο Πρέγκιπ Ανδρέας, 7) Ο Πρέγκιπ Χριστόφορος, 8) Ο υποστράτηγος Δαγκλής, 9) Ο επιτελάρχης Δουσομανής, 10) Λεβίδης, 11) Αθ. Εξαδάκτυλος, 11) Μεταξάς, 13) Καλίσσης, 14) Ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος, 15) Ο Μουφτής Θεσσαλονίκης, 16) Το Προξενικόν Σώμα, 17) Ο σιδηρ. Σταθμός του ΤουΪν-προσωρινόν στραταρχείον, 18) Ελληνικόν στρατόπεδον, 19) Ο ποταμός Γαλλικός (Εχέδωρος), 20) Τουρκικόν στρατόπεδον, 21) Η Θεσσαλονίκη, 22) Το μικρό Καραμπουρνού, 23) Το μέγα Καραμπουρνού, 24) Το όρος Χωρτιάτης.

Είσα Δορυφορὸν 151η 9 π.μ. 4
Καυκασοῦ κατὰ τὸν Νότον

Εικ. 33

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΙΚΗΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΕΝ ΤΟΥΪΝ - 26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1912 / 1) Ο Δαφνοστεφής Κωνσταντίνος, 2) Ο στρατάρχης Χακάν Ταχσίν Πασσάς, 3) Ο υποφρούραρχος Θεσσαλονίκης, 4) Ο επίδοξος Διάδοχος Γεώργιος, 5) Ο Πρέγκιπ Νικόλαος, 6) Ο Πρέγκιπ Ανδρέας, 7) Ο Πρέγκιπ Χριστόφορος, 8) Ο υποστράτηγος Δαγκλής, 9) Ο επιτελάρχης Δουσομανής, 10) Λεβίδης, 11) Αθ. Εξαδάκτυλος, 11) Μεταξάς, 13) Καλίσσης, 14) Ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος, 15) Ο Μουφτής Θεσσαλονίκης, 16) Το Προξενικόν Σώμα, 17) Ο σιδηρ. Σταθμός του ΤουΪν-προσωρινόν στραταρχείον, 18) Ελληνικόν στρατόπεδον, 19) Ο ποταμός Γαλλικός (Εχέδωρος), 20) Τουρκικόν στρατόπεδον, 21) Η Θεσσαλονίκη, 22) Το μικρό Καραμπουρνού, 23) Το μέγα Καραμπουρνού, 24) Το όρος Χωρτιάτης.

Εκδότης Σωτ. Χρησιτίδης / Οδός Σοφοκλέους, Στοά Πάτπου / Αθήναι / Λιθ. Β. Παπαχρυσάνθου-Αθήναι / Πάσα αντιγραφή ολική ή μερική / απαγορεύεται κατά τον Νόμον.

Καλλιτέχνης: Σ. Χρησιτίδης

Έγχρωμη λιθογραφία, σε σκληρό χαρτόνι, διαστ. 0,50x0,60 εκ. / 0,50x0,68 εκ. / Συλλογή ΙΕΕΕ, αρ. εισ. 4951/76.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912 -1913
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΟΜΟΣ Α'
ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ